

управління функціонуванням господарського комплексу країни, тоді як на макрорівні можуть бути зосереджені функції по протидії зовнішнім загрозам, а також забезпеченню узгодження економічних інтересів окремих регіонів з тим, щоб не порушувалася економічна рівновага в рамках економіки країни в цілому, а також не допустити нерівномірності соціально-економічного розвитку регіонів.

Забезпечення економічної безпеки на регіональному рівні передбачає забезпечення соціально-економічного розвитку, раціональне і ефективне користування, збільшення темпів зростання регіональної економіки і формування власної функціональної економічної бази.

IV. Висновки. Економічна безпека регіону є сукупністю поточного стану, умов і чинників, що характеризують стабільність і поступальність розвитку регіональної економіки, певної незалежності і інтеграції з національною економікою, що виражається в наступних її проявах: можливості проводити власну економічну політику в рамках держави за рахунок формування власної дієздатної економічної бази; здібності своєчасно реагувати на виникаючі загрози регіонального і державного характеру; можливості здійснювати великі економічні заходи щодо невідкладних соціально небезпечних ситуацій на території, пов'язаним з локальними економічними лихами або економічними помилками на рівні держави; здібності на договірній основі надавати допомога суміжним територіям, незбалансована економічна ситуація яких може негативно відобразитися на економічних інтересах регіону; можливості стабільно підтримувати відповідність існуючих на території економічних нормативів загальноприйнятим в світовій практиці (або директивно затвердженим для даного регіону в конкретний період часу), що дозволило б забезпечити гідний рівень життя населення.

Для формування ефективної державної політики, скорочення відмінностей в соціально-економічному розвитку регіонів і виробленні єдиних стандартів визначення ефективності перетворень, що проводяться в регіонах, необхідне забезпечення економічної безпеки регіонів, що дозволить ефективно користуватися потенціалом кожного регіону. А це, в свою чергу, дасть можливість створити сприятливе середовище для розвитку підприємницької діяльності і поліпшення інвестиційного клімату, збалансованішої державної політики.

Джерела та література

1. Концепція економічної безпеки України // Економіст. – 1998. – №7/9. – С.63-82.
2. Шаваєв А.Г. Система борьбы с экономической разведкой. – М. Издательский дом «Правовое просвещение», 2000. – 240 с.
3. Єрмошенко М.М. Фінансова безпека держави: національні інтереси, реальні загрози, стратегія забезпечення. – К.; 2001. – 309 с.
4. Пастернак – Таранущенко Г. Економічна безпека держави. Статика процесу забезпечення. Підручник для державних службовців, науковців, студентів і аспірантів вищих навчальних закладів економічного профілю / За ред. професора Богдана Кравченка. – К.: “Кондор”, 2002. – 302 с.
5. Агапова Т.Н. Методика и инструментарий для мониторинга экономической безопасности региона // Вопросы статистики. – 2001. – №2. – С. 45.
6. Пирожков С. І., Сухоруков А. І., Григоренко О. Я. Фінансова політика в Україні та Російській Федерації: порівняння, досвід, проблеми: Монографія / За ред. А. І. Сухорукова.– К.: НІУРВ, 2000.– С. 11–39.

Супричова Л.І., Засухіна В.І.

СПЕЦІАЛІЗАЦІЯ І КОНЦЕНТРАЦІЯ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ АР КРИМ В РОЗРІЗІ ВИРОЩУВАННЯ БАГАТОРІЧНИХ НАСАДЖЕНЬ

Постановка проблеми. Особливо важливими для покращення харчування людей є розвиток деяких галузей народного господарства, особливо галузей сільськогосподарського виробництва.

В даний час садівництво і виноградарство знаходяться в стані крайнього занепаду. Садівничі і виноградарські підприємства, а також - споживачі садівничої продукції і винограду, які приносили в минулому великі доходи економіці Криму і України, дійшли до критичного стану. Вони не можуть забезпечити нормальну діяльність своїх трудових колективів. Вимушені скорочувати виробництво, залишаючи без роботи кваліфікованих робітників і фахівців. В основі кризи цих галузей лежить комплекс причин макроекономічних, фінансово-економічного, організаційно-технологічного і матеріально-технічного характеру. Втрата ринків збуту в найближчому зарубіжжі і, як наслідок, скорочення експорту плодів і продуктів їх переробки за межі країни призвело до поступового зниження площ садів і виноградників. При цьому байдуже відношення з боку державних органів дозволило наситити вітчизняний ринок низькоякісною дешевою продукцією. Якщо не зупинити цю тенденцію, то найближчим часом держава втратить можливість поповнити список продукції, що йде на експорт і на задоволення внутрішнього попиту.

Ґрунтово-кліматичні ресурси Криму відповідають біологічним і екологічним вимогам розвитку садівництва і виноградарства, забезпечують при цьому високу врожайність і якість продукту. Проте, багаті природні ресурси Криму не завжди використовуються економічно раціонально.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Спеціалізацію й концентрацію сільськогосподарських підприємств у розрізі вирощування багаторічних трав розглядали багато авторів, серед них Вітвіцький В. В.[1].

Постановка завдання. Мета даної роботи – дослідити стан спеціалізації і концентрації підприємств садівництва і виноградарства в Криму, перспективи їх розвитку на найближчий час та роль нормування праці як важливої складової підвищення ефективності підприємств.

Виклад основного матеріалу. В результаті виконаної роботи дана оцінка виробничо-господарської діяльності підприємств садівництва і виноградарства на сучасному етапі і запропоновані методи підвищення ефективності використання їх потенціалу.

На початок 2007 року багаторічні насадження у всіх категоріях господарств автономії займали 53,5 тис.га, зокрема: сади - 21 тис.га, що 3,5 рази менше площі плодкових насаджень 1995 року і в 2,2 рази - площі садів в 2000 році. Площа промислових виноградників в Криму за останні десять років, з 1995-го по 2006-й зменшилася майже удвічі – з 55,9 до 32,5 тис. га. Молоді виноградники складають 11,7% від загальної площі виноградників, при нормі 20 %.

Якщо значне скорочення площ промислових насаджень в степових і морозонебезпечних для винограду районах Криму можна ще якось пояснити несприятливими умовами, то різке зменшення потенціалу галузі в історичних районах виноградарства – Бахчисарайському, Сімферопольському, Кіровському – виправдати неможливо.

Велике занепокоєння викликає розвиток руйнівних процесів. Тільки за останні два роки викорчовувано 5962 гектари виноградників. Як не сумно, істотного збільшення площ промислових виноградників найближчим часом в Криму не передбачається. Якщо площі промислових насаджень скорочуватимуться такими ж темпами, а нові виноградники і сади не створюватимуться, то Крим вже через декілька років може повністю втратити ці галузі.

Не додає оптимізму стан і рівень агротехніки. На сьогоднішній день не тільки не використовуються новітні досягнення науки, але і не реалізуються відомі, життєво важливі для культури агроприйоми. Промислові плантації досить розріджені, засмічені бур'янами, а більше половини з них ще не поставлені на опору. Так, всього на шпалеру встановлено 172,5 га (43,5%) садів, при плані 396га, і близько 800 гектарів виноградників. Тільки через відсутність опори щорічно втрачається близько 1500 тонн ягід винограду.

Кадастрофічно скоротилися площі зрошуваних багаторічних насаджень. Якщо в 1990 році лозу поливали на 8,9 тис. га виноградників, то в 2006 році зрошування проводилося лише на 4,9 тис. га, зокрема на краплинному зрошуванні – 1382га, що майже в 2,5 рази менше, ніж площа молодих виноградників. У садах краплинне зрошування проведене на площі 774,5га, що склало 54,8% площі молодих садів. Сильні засухи, що спостерігаються в Криму останніми роками, переконливо підтверджують стару неспростовну істину, що без води немає винограду, немає плодів.

За даними детальної інвентаризації, проведеної в господарствах автономії, більше 6,7 тис. га насаджень виноградників є безперспективними. Їх доцільно викорчувати. Тому не дивно, що середня врожайність винограду в Криму в 2006 році складала 20,7 центнера ягід з гектара, що в два рази нижче за врожайність 2000 року – 44,8 центнера з гектара.

Різко впала і продуктивність. Якщо в 2000 році в Криму зібрали 179,39 тис. тонн ягід або 73,0% до рівня 1991року, то валове виробництво винограду в 2006 році зменшилося в порівнянні з 2000 роком майже в чотири рази і склало 58,74 тис. тонн або 23,9% до рівня 1991року. Та ж ситуація і в плодівництві: якщо в 1991 році рівень виробництва фруктів складав 200,6 тис. тонн, то в 1995році вироблялося всього 90,1 тис. тонн, або 41,1% до рівня 1991року, в 2000 році – 133,5 тис. тонн, або 66,6% до рівня 1991 року, а в 2006 році – 37,3 тис. тонн, або 18,5%.

Таблиця 1. Валовий збір багаторічних насаджень, тис.т.

Роки	Плоди	Виноград
1991	200,6	244,3
1995	90,1	116,2
2000	133,5	179,4
2004	29,6	83,0
2005	58,6	116,3
2006	37,3	58,7

Проаналізувавши основні показники виробництва багаторічних насаджень можна зробити висновок, що на теперішній момент виноградарство і садівництво в Криму знаходяться в глибокій депресії. Обнадійливим для відродження кримського виноградарства і садівництва є не так давно ухвалене в Україні рішення про використання одного відсотка засобів від реалізації продукції садівництва і виноградарства на розвиток цих галузей. Завдяки цьому Крим в 2006 році одержав більше 14 млн. гривень. За рахунок акцизного збору в автономії вже посаджено 390га молодих виноградників. Саме за рахунок одного відсотка відрахувань і акцизного збору в Криму планувалось до кінця 2007года збільшити посадки виноградників і садів, довівши в 2008–2009 роках валове виробництво винограду до 200 тис. тонн і виробництво плодів – до 250 тис. тонн. Урядом автономії вжиті конкретні заходи по поліпшенню ситуації у сфері садівництва і виноградарства, збільшенню площ посадки. Необхідно уникнути необдуманих вирубок виноградників і викорчовування садів. Ці галузі є пріоритетними для Криму, і кризові явища в них повинні бути подолані. За осінній період 2007 року посаджено 551га багаторічних насаджень, зокрема 346га садів і 165га виноградників. Загальний об'єм посадки з початку року складає 1448га (48% від запланованого). Аналіз довготривалих тенденцій розвитку садів і виноградників в Криму дозволяє зробити висновок, що без корінних змін в організаційних структурах галузі неможливо розраховувати на істотне позитивне зрушення в об'ємах виробництва виног-

раду, садівничої продукції і підвищення їх ефективності. Неодмінна умова, забезпечуюча стабільність виробництва даних культур – планомірне відтворення (оновлення) садів і виноградників. Невчасна заміна старих насаджень новими веде до часткової або повної втрати основних засобів виробництва. Наприклад, якщо сад зерняткових культур створюється впродовж 7 років і продуктивно використовується 20 років, то з метою своєчасної заміни насаджень через 13 років від початку його плодоношення необхідно закласти новий сад.

Аналіз динаміки основних показників ефективності продуктивного використання плодівих насаджень і виноградників в господарствах Криму дозволив виявити, що собівартість всіх видів садівничої і виноградарської продукції зростає високими темпами. Зумовило таке стійке підвищення собівартості плодів і ягід назад пропорційне збільшення виробничих витрат і продуктивності. Собівартість одного центнера плодів в 1995 році склала 21,54 грн., в 2000 році – 43,57 грн., в 2006 році - 81,90 грн. або 355% по відношенню до 1995р. Собівартість одного центнера винограду в порівнянні з 1995роком зростає в 15 разів, з 2000року – 4,6 рази і склала 204,19 грн.

Джерелами підвищення економічної ефективності садівництва є збільшення виробництва плодів, зниження їх собівартості і підвищення реалізаційної ціни. Всі вони тісно зв'язані між собою і роблять вирішальний вплив на економічну ефективність галузі.

Основою організації праці на підприємстві є нормування праці. Без обґрунтованих норм праці не можна організувати і вести боротьбу за всемірну економію робочого часу. За допомогою методів, вживаних в нормуванні праці, виділяються втрати і непродуктивні витрати робочого часу. Шляхом вивчення трудових рухів виробляються найекономніші, продуктивніші і як найменше стомливі прийоми роботи. Це сприяє зростанню продуктивності праці. Подальше вдосконалення організації праці неможливе без поліпшення його нормування. Також нормування праці є основою організації заробітної платні.

Наступна функція нормування праці - ресурсозберігаюча, зокрема працезберігаюча, направлена на економію робочого часу, ефективне використання сировини, матеріалів, енергії, тобто ресурсів. Крім того, економія праці включає не тільки економію засобів виробництва, але і усунення всякої даремної праці. Це досягається раціональним розділенням і кооперацією праці, застосуванням раціональних прийомів і методів праці, чіткою організацією робочих місць і добре відладженою системою їх обслуговування. Економії ресурсів служить і спрямованість НОТ на підвищення якості продукції: краща якість рівносильна більшій кількості. Ресурсозберігання – один з головних важелів інтенсифікації виробництва. У сучасних умовах приріст потреби в паливі, енергії, металі і інших матеріалах повинен бути на 75-80 відсотків задоволений за рахунок їх економії. На це необхідно націлити не тільки технологію, але і організацію праці. Отже, одним з критеріїв науковості організації праці стає її здатність забезпечувати всесторонню економію витрат живої і минулої праці. Так, економія заробітної платні від введення у виробництво плодів і винограду науково обґрунтованих норм праці по Криму склала: у 2004 році – 9,71 тис.грн., в 2005 році – 16,18 тис.грн., 2006 році – 11,3 тис.грн. Застосування науково обґрунтованих норм і нормативів сприяє вивільненню частини працівників, підвищенню якості створюваної продукції. Економія робочої сили, в людино-днях відповідно склала – 454,9 л-д., 941,1 л-д, і 469,5 л-д. Обґрунтованістю даних показників є норми, розраховані на базі проведених спостережень. Кількість науково обґрунтованих норм по роках склала: у 2004 році – 976 норм, в 2005 році – 738 норм, в 2006 році – 984 норми. Кількість же норм, які увійшли до розділу галузевої збірки «Методика розробки і норми продуктивності машин і витрата палива на механізовані роботи в садівництві, виноградарстві і розсадництві» за період з 2004 по 2006 роки склала: по садівництву - 10028 шт., по виноградарству – 3310 шт.

Висновки. Задачі нормування праці переслідують цілі як найкращого використання засобів виробництва при максимальній економії і полегшенні праці. Науково обґрунтовані норми праці дозволяють оцінити результати трудової діяльності кожного працівника, кожної бригади і порівняти їх результати. Тільки при порівнянні виявляються передовики і відстаючі – функція піднесення праці. Встановлення норм праці переслідує мету гарантувати суспільству певну продуктивність праці, а працівнику певний рівень заробітної платні. По виконанню норм праці оцінюється трудова діяльність кожного працівника і оплачується його праця. Без нормування праці неможлива реалізація економічного закону розподілу по праці.

Джерела та література

1. Вітвіцький В. В. Управління галузевими системами економічних норм і нормативів в АПК. – К., 2001. – 566 с
2. Статистика головного управління сільського господарства АР Крим.– Сімферополь, 2007.–17 с.
3. Основні економічні показники роботи с/г підприємств АР Крим. – Сімферополь, 2006. – 25 с.
4. Научно обоснованная система земледелия Крымской области. – Симферополь, 1987. – С.250-292.